

Utilsiktet fangst av sjøfugl i Norge

Et forskningsprosjekt for å øke kunnskapen om utilsiktet fangst av sjøfugl i fiskeriene generelt, og i rognkjeks- og blåkkeitefisket spesielt

MÅL:

Formålet med prosjektet er å:

- Kvantifisere omfanget av utilsiktet fangst av sjøfugl i noen utvalgte kystfiskerier
- Avdekke når sannsynligheten for denne fangsten er størst
- Fremskaffe informasjon om bruk av forebyggende tiltak og belyse effekten av disse.

TIDSRAMME:

2012 - 2015

FINANSIERING:

Miljødirektoratet (Miljødir),
Fiskeridirektoratet (Fdir), NINA
og Havforskningsinstituttet (HI).

PROSJEKTORGANISERING:

Prosjektet gjennomføres av NINA. Prosjektet har en referansegruppe som møtes 1-2 ganger i året og består av representanter fra Miljødir, Fdir, HI og Norges Fiskarlag.

STUDIEOMRÅDE:

Lofoten, Vesterålen, Troms og Finnmark. Data samles inn fra Ballstad, Øksnes, Andøy, Karlsøy, Nordkapp, Båtsfjord, Berlevåg og Varanger.

METODIKK:

Innsamling av informasjon fra en studieflåte av fiskebåter som kompenseres økonomisk. Bruk av observatører om bord på utvalgte båter.

KONTAKTPERSON I NINA (SESONGEN 2014):

John Gunnar Dokk tlf 90 94 72 58

john.gunnar.dokk@nina.no

Øystein Aas tlf 934 66710

oystein.aas@nina.no

Foto: Børre Dervo

I 2012-15 gjennomføres en systematisk kartlegging av omfanget av utilsiktet fangst av sjøfugl i linefisket av blåkkeite og garnfisket av rognkjeks. Prosjektet gjennomføres i nært samarbeid med lokale ressurspersoner, fiskemottak og fiskebåter. Målet er å kvantifisere omfanget av utilsiktet fangst av sjøfugl og kartlegge mulige forebyggende tiltak.

Bakgrunn for prosjektet

Utilsiktet fangst av sjøfugl i ulike fiskeredskaper er et velkjent og globalt fenomen. Reduksjon av slik bifangst til fordel for både sjøfuglbestander og fiskerier har vært i fokus internasjonalt i en årrekke, mens det i norsk sammenheng har vært mindre fokus på problematikken. Gjennom arbeidet med forvaltningsplanene for Lofoten-Barentshavet og Norskehavet ble det imidlertid avdekket store kunnskapshull om utilsiktet fangst av sjøfugler i Norge. Dette var bakgrunnen for at NINA startet arbeidet med kartlegging av utilsiktet fangst i norske fiskerier, først gjennom en gjennomgang av eksisterende kunnskap og deretter fulgt av en intervjuundersøkelse rettet mot kystfiskere. Basert på undersøkelsen ble det estimert at totalt 10-12 tusen sjøfugl omkom årlig i 2009 og 2010 som utilsiktet fangst i yrkesfiske etter torskefiske med garn og line, rognkjeksfiske med garn, blåkkeitefiske med garn og line, breiflabbfiske med garn og sjølaksefiske med faststående redskap.

Resultatene fra spørreundersøkelsen viste at omfanget av utilsiktet fangst av sjøfugl relativt sett var størst i blåkkeitefiske med line og rognkjeksfiske med garn. Dette resultatet er imidlertid basert på et svært begrenset datamateriale, både mht. antall båter, fisketurer og år. Vi ønsker derfor å få et sikrere estimat på den utilsiktede fangsten av sjøfugl i disse fiskeriene. I tillegg er vi interessert i å vite mer om hvorfor utilsiktet

Foto: Rob T. Barrett

fangst tilsynelatende er større i disse enn i andre fiskerier og om det er spesielle forhold som øker sannsynligheten for utilsiktet fangst.

Denne informasjonen skal brukes på to måter:

- 1) til å vurdere hvilken effekt utilsiktet fangst kan ha på sjøfuglbestandene
- 2) kartlegge mulighetene for effektive avbøtende tiltak for å redusere utilsiktet fangst av sjøfugl

Gjennomføring av prosjektet

Prosjektet baseres på innsamling av data fra en «studieflåte» av fiskebåter som mot økonomisk kompensasjon samler inn data fra sitt fiske. Båtene registrerer informasjon om fiskelokalitet, fiskedyp, redskapsbruk, agntype eller maskevidde, værforhold, fiskefangst, eventuell bruk av forebyggende tiltak og eventuell fangst av sjøfugl. Sjøfugler som er tatt som utilsiktet fangst, vil bli samlet inn og sendt til NINA for bestemmelse av kjønn, alder, kondisjon og, så langt mulig, deres bestandstilhørighet. På noen av fisketurene vil det i tillegg være observatør med om bord. Observatørene skal sikre at informasjon blir samlet inn så likt som mulig, i tillegg til å gjøre ekstra registreringer som det ikke er mulig for fiskerne å gjøre selv.

Båtene i flåten er rekruttert av lokalt feltpersonell eller av samarbeidende fiskemottak. Denne lokale hjelpen er svært viktig for prosjektet og er med til å sikre at båter i hele studieområdet blir inkludert. For at informasjonen som studieflåten samler inn skal være anonymiserbar er det et mål å samle inn informasjon fra minimum fem forskjellige båter i hvert av studieområdene. I 2013 ble det samlet inn data fra ca. 30 båter som fisket etter blåveite og ca. 10 båter som fisket etter rognkjeks. Innsamlingen av data vil fortsette i 2014.

Hva resultatene skal brukes til?

Resultatene skal brukes som et kunnskapsgrunnlag som kan bidra til å fremme en mer samordnet forvaltning av fiskerier og sjøfuglbestander. Resultater om omfang av utilsiktet fangst, forhold som påvirker sannsynligheten for utilsiktet fangst og hvordan avbøtende tiltak fungerer vil være nyttige av flere grunner. De kan nyansere debatten om hvorvidt utilsiktet fangst har konsekvenser for sjøfuglbestandene, danne grunnlag for utvikling av metoder for reduksjon av utilsiktet fangst og gi fiskerne bedre forutsetninger for å gjennomføre fiske på en effektiv måte samtidig som det tas hensyn til sjøfugl.

Status for sjøfugl i Norge

I de siste årene har det vært en urovekkende bestandsnedgang for en rekke av våre sjøfugler. Problemene er størst for de mest tallrike sjøfuglartene, som typisk er fiskespisende, hekker i fuglefjell og beiter i åpent hav, men også noen av de mer kysttilknyttede artene har problemer. Årsaken til disse endringene er sammensatte, men redusert tilgang på viktige byttedyr er utvilsomt en av de viktigste forklaringene. Utilsiktet fangst av sjøfugl i fiskeredskaper er i dag neppe noen hovedårsak til tilbakegangen for norske sjøfugler. I en vanskelig situasjon er det imidlertid viktig å identifisere og om mulig, redusere ekstra dødelighetsfaktorer for allerede sårbare bestander.